

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 4 maj 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

Genom en den 5 mars 1937 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 231, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden föreslagit riksdagen att antaga här nedan intaget, vid propositionen fogat förslag till förordning angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

I fråga om de skäl som ligga till grund för lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Förevarande fråga sammanhänger med frågan om det civila luftskyddets ordnande. För utredning av sistnämnda fråga har den 30 april 1936 dåvarande chefen för försvarsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande tillkallat fem sakkunniga att biträda inom försvarsdepartementet. Till fullgörande av sitt uppdrag hava de sakkunniga, vilka antagit namnet *civila luftskyddsutredningen*, den 21 december 1936 avgivit betänkande angående det civila luftskyddet jämte förslag till luftskyddslag samt förordning angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel (stat. off. utr. 1936: 57).

Över betänkandet hava i anledning av remiss utlåtanden avgivits av: arméförvaltningen; chefen för generalstaben och t. f. chefen för försvarsstaben gemensamt; marinförvaltningen, efter hörande av marindistriktsbefälhavaren för ostkustens marindistrikt, befällhavande amiralen i Karlskrona och kommandanten i Vaxholms fästning; chefen för marininstaben; chefen för flygvapnet och flygförvaltningen gemensamt; rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap; medicinalstyrelsen; generalpoststyrelsen; telegrafstyrelsen; järnvägsstyrelsen; väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; vattenfallsstyrelsen; byggnadsstyrelsen; statskontoret; kammarrätten, såvitt angår ändring i skattelagstiftningen; riksräkenskapsverket; allmänna civilförvaltningens lönenämnd; kommerskollegium, efter hörande av handelskamrarna i riket; Svenska hamnförbundet; Sveriges kemiska industrikontor; statens provningsanstalt; överståthållarämbetet, efter hörande av polismästaren i Stockholm; länsstyrelserna, av vilka särskilda yttranden överlämnats av länsstyrelsen i

Gotlands län från Gotlands luftskyddsförening, av länsstyrelsen i Blekinge län från magistraten, polismästaren, drätselkammaren och luftskyddskommittén i Karlskrona, magistraten, polischefen och drätselkammaren i Karlshamn samt Blekinge länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler ävensom av länsstyrelsen i Gävleborgs län från drätselkammaren i Gävle och Sandvikens järnverks aktiebolag; överstyrelsen för Svenska röda korset; styrelsen för Svenska stadsförbundet; styrelsen för Svenska landskommunernas förbund; Sveriges industriförbund, gemensamt med Stockholms handelskammare; samt Svenska brandkårernas riksförbunds verkställande utskott och Svenska brandskyddsföreningen.

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 211 framlagt förslag till luftskyddslag, varjämte Kungl. Maj:t i propositionen nr 212 äskat anslag till civilt luftskydd. I nu förevarande proposition behandlas frågan om kontroll över tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

Under rubriken »Kontroll över tillverkning, försäljning och införsel av luftskyddsmateriel» har *civila luftskyddsutredningen* i sitt betänkande anfört bl. a. följande:

I flertalet länder, varest luftskydd organiserats, har man funnit lämpligt att införa bestämmelser, som reglera tillverkning, försäljning och införsel av olika slags luftskyddsmateriel, framför allt gasmasker. Syftet med dessa bestämmelser är i främsta rummet att åstadkomma kontroll av materiellens kvalitet, men i vissa länder, såsom Danmark och Norge, synes även en pris-kontroll vara åsyftad. Behovet av en kvalitetskontroll på detta område sammanhänger tydligen med de ödesdigra verkningar, som kunna bliva följden, om t. ex. underhålliga gasmasker utsläppas i handeln och sedan komma till användning under krigsförhållanden. Nödvändigheten av en kontroll framstår så mycket tydligare i betraktande av det sätt, varpå luftskyddet i vissa främmande länder utnyttjats i kommersiellt hänseende. En mängd produkter av det mest skiftande slag ha förts i marknaden och gjorts till föremål för mer eller mindre framträdande reklam. Efter hand som kännedomen om luftskyddet vinner utbredning i vårt land, lär även, såsom för övrigt redan i viss omfattning ägt rum, å den svenska marknaden komma att utbjudas luftskyddsmateriel av olika slag, och man torde kunna utgå ifrån att kvaliteten, om kontroll saknas, icke sällan kommer att bliva mindre god, frånsatt att allmänheten kan lockas att köpa varor, som måste anses onödiga. Behov av kontroll inom förevarande område lär följaktligen även finnas i vårt land. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i detta hänseende, och utredningen har ansett lämpligt att intaga en erinran härom i förslaget till luftskyddslag.

Beträffande det närmare innehållet i dessa föreskrifter må följande synpunkter framhållas. Kontrollen torde, åtminstone till en början, kunna begränsas till kvalitetskontroll. Skulle tendenser till uppskörtning av allmänheten visa sig, bör givetvis frågan om en prisreglerande kontroll upptagas till prövning. Kontrollen synes i främsta rummet böra avse gasmasker, skyddsapparater med syrgas samt filteringsapparater för skyddsrum men bör i fall av behov kunna utsträckas till annan gasskyddsmateriel, vars beskaffenhet icke kan bedömas utan sakkunnig undersökning, såsom gasskyddskläder, indikeringsmateriel m. m. Däremot torde annan luftskyddsmateriel, vare sig den är avsedd för gasskydd eller ej, icke för närvarande böra ingripas under kontrollföreskrifterna. — — —

Ledningen av kontrollarbetet synes böra utövas av luftskyddsinspektionen, medan det tekniska utförandet måste anförtros åt en institution, som förfogar över sakkunnig personal och erforderliga tekniska resurser. Då försvarsväsendets kemiska anstalt, vilken är avsedd att tillhandagå jämväl det civila luftskyddet med gasteknisk sakkunskap, torde komma att representera den största sakkunskapen på detta område och dessutom lär komma att omhändervä motvarande kontrollarbete beträffande krigsmaktens gasskyddsmateriel, synes det vara ur praktisk och ekonomisk synpunkt lämpligast, att den tekniska delen av kontrollarbetet uppdrages åt nämnda anstalt. Då för vissa kontrolluppgifter kan erfordras teknisk sakkunskap, som icke är tillfinnandes inom den kemiska anstalten, torde ett visst samarbete böra äga rum med statens provningsanstalt.

Kostnaderna för kontrollverksamheten, utom såvitt angår lagerkontrollen, lära kunna helt bestridas genom avgifter av importörer och tillverkare. Lagerkontrollen torde kunna utövas under medverkan av polismyndigheterna. I den mån därvid varor kunna behöva insändas till kemiska anstalten för undersökning, synas härav föranledda kostnader böra uttagas av försäljaren, om någon uraktlåtenhet eller överträdelse ligger denne till last, men eljest stanna å staten.

I enlighet med de grunder, som sålunda angivits, har civila luftskyddsutredningen utarbetat förut omförmälda förslag till förordning angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel. Det genom propositionen framlagda förslaget till förordning överensstämmer i allt väsentligt med utredningens förslag.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, förklarar i propositionen att han anser att en utvidgning av kontrollen till att avse priskontroll, varigenom kontrollarbetet skulle bliva mera komplicerat, icke för närvarande borde ske. Beträffande frågan om vilken myndighet som skall handha kontrollen — berörda fråga göres enligt förordningens text beroende av Konungens bestämmande — uttalar departementschefen följande:

»— — — Utredningen har tänkt sig, att luftskyddsinspektionen skall vara kontrollmyndighet samt att den tekniska kontrollen skall handhavas av försvarsväsendets kemiska anstalt och statens provningsanstalt. Emellertid synes det ligga nära till hands, att ledningen av kontrollarbetet uppdrages åt den kontrollmyndighet, som redan inrättats för tillverkningen av krigsmateriel, nämligen krigsmaterielinspektionen. Arbetsuppgifterna med avseende å de olika slagen av materiel äro likartade. Anordningen skulle vidare kunna genomföras med de arbetskrafter, som redan stå till krigsmaterielinspektionens förfogande, och sålunda ej behöva föranleda ökade avlöningskostnader. På grund härav och då erforderliga belopp för expenser och resor under nästa budgetår torde kunna bestridas från för Kungl. Maj:t eljest tillgängliga medel, är jag böjd att tillstyrka en dylik lösning. Slutligt ståndpunktstagande till frågan torde emellertid kunna anstå tills riksdagens beslut rörande författningsförslaget föreligger.»

Såsom utskottet i ett förut denna dag avgivet utlåtande framhållit, torde numera allmän enighet råda rörande behovet av särskilda skyddsåtgärder gentemot de faror, som vid krig hota civilbefolkningen genom fientliga an-

fall från luften. Kungl. Maj:t har också i olika propositioner till innevarande års riksdag framlagt förslag om vidtagande av anordningar i berörda syfte. I den nu förevarande propositionen upptages frågan om tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel. Behövligheten av en kvalitetskontroll å detta område synes utskottet uppenbar. Mot den närmare utformningen av den genom propositionen föreslagna förordningen i ämnet har utskottet allenast den erinran att den i 15 § första stycket lämnade föreskriften, att åtal för förseelse som avses i förordningen skall anhängiggöras vid allmän domstol och utföras av allmän åklagare, torde böra utgå. Det lär nämligen icke vara uteslutet att krigsman i sin tjänst gör sig skyldig till en dylik förseelse, i vilket fall han bör dömas av krigsdomstol.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat i oförändrat skick av riksdagen antagas måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

F ö r o r d n i n g

angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Med gasskyddsmateriel förstås i denna förordning gasmasker för beredande av skydd mot stridsgaser, skyddsapparater med syrgas och filtreringsapparater för gasskyddsrum ävensom annan gasskyddsmateriel, beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift, att bestämmelserna i denna förordning skola gälla.

2 §.

Ej må någon i riket bedriva tillverkning av gasskyddsmateriel utan att Konungen därtill givit tillstånd. Vid beviljande av tillstånd meddelar Konungen de föreskrifter och villkor, som anses erforderliga för tillståndets åtnjutande.

3 §.

Tillverkning av gasskyddsmateriel skall stå under kontroll av den myndighet Konungen bestämmer.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

4 §.

Tillverkare av gasskyddsmateriel åligger att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman närhelst han det fordrar tillträde till lokal, där tillverkningen bedrives, att meddela kontrollmyndigheten alla av densamma begärda upplysningar angående tillverkningen och därmed sammanhängande förhållanden ävensom att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll över tillverkningen.

Den som på grund av tjänsteåliggande erhållit del av upplysning som ovan sägs må ej i vidare mån än som påkallas av tjänsteutövningen yppa affärsförhållande, varom han sålunda erhållit kännedom.

5 §.

Försäljning må ej ske av annan gasskyddsmateriel än sådan, som blivit till sin beskaffenhet godkänd av den i 3 § avsedda kontrollmyndighet.

6 §.

Ej må någon bedriva försäljning, som avses i 5 §, utan att han därtill erhållit tillstånd i Stockholm av överståthållarämbetet och eljest av länsstyrelsen i det län, där rörelsen är avsedd att bedrivas.

7 §.

Försäljare av gasskyddsmateriel vare skyldig att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman eller polismyndighet närhelst sådant fordras tillträde till lokal, där försäljningen bedrives, att meddela sådan tjänsteman eller myndighet alla begärda upplysningar angående försäld gasskyddsmateriel ävensom att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll över försäljningen.

I fråga om tjänsteman eller myndighet, som i denna § avses, skall gälla vad i 4 § andra stycket stadgas.

8 §.

Utan tillstånd av kontrollmyndigheten må ej någon till riket införa gasskyddsmateriel, dock må transitering därav äga rum till ort inom riket.

9 §.

För undersökning eller godkännande av gasskyddsmateriel utgår avgift enligt taxa, som Konungen bestämmer.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

10 §.

Denna förordning äger icke tillämpning på tillverkning, försäljning eller införsel för försvarsväsendets eller luftskyddsinspektionens räkning.

11 §.

Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel, eller håller någon dylik materiel till salu utan att tillstånd därtill erhållits eller materielen godkänts,

eller inför någon till riket materiel som nyss är sagt utan att hava erhållit tillstånd därtill eller gör försök till sådan införsel,

straffes, där ej gällande bestämmelser om ansvar för olovlig varuinförsel äro tillämpliga, med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, äge rätten pröva, huruvida egendomen skall vara förverkad.

Kan egendom, som förklarats förverkad, ej tillrättaskaffas, skall dess värde gäldas.

12 §.

Underlåter den, som erhållit tillstånd till tillverkning eller försäljning av gasskyddsmateriel, att eljest ställa sig till efterrättelse vad enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter ålagts honom,

eller avger han angående omständigheter, varom det jämlikt denna förordning åligger honom att lämna upplysning, mot bättre vetande oriktig eller ofullständig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse.

13 §.

Bryter någon mot föreskriften i 4 § andra stycket eller 7 § andra stycket, straffes med dagsböter eller fängelse.

14 §.

Den som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse som i 11 eller 12 § avses, fortsätter samma förseelse, skall för varje gång åtal därför anhängiggöras fällas till särskilt ansvar.

15 §.

Åtal för förseelse, som avses i denna förordning, anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, samt förverkad egendom ävensom belopp, som utgives i stället för dylik egendom, tillfalla kronan.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1937.

Stockholm den 4 maj 1937.

På första lagutskottets vägnar:

THORWALD BERGQUIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Klefbeck, Erik Anderson, Ruben Wagnsson, Branting**,
Englund, Verner Andersson, Berglund och *Egnell*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist, Hedlund* i Östersund*, *Lindmark**,
*Ryberg**, *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Krogstorp* och *Johnsson* i Kalmar.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
